
XV. PODZIELONA PŁATNOŚĆ PODATKU VAT

1. Na czym polega mechanizm podzielonej płatności?

Na podstawie art. 108a ust. 1a ustawy o VAT, przy dokonywaniu płatności za nabyte towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy, udokumentowane fakturą, w której kwota należności ogółem przekracza kwotę 15.000 zł lub jej równowartość wyrażoną w walucie obcej, podatnicy są obowiązani zastosować mechanizm podzielonej płatności. Do przeliczania na złote kwot wyrażonych w walucie obcej stosuje się zasady przeliczania kwot stosowane w celu określenia podstawy opodatkowania.

W myśl art. 108a ust. 2 ustawy o VAT, zastosowanie mechanizmu podzielonej płatności polega na tym, że:

- 1) zapłata kwoty odpowiadającej całości albo części kwoty podatku wynikającej z otrzymanej faktury jest dokonywana na rachunek VAT, natomiast
- 2) zapłata całości albo części kwoty odpowiadającej wartości sprzedaży netto wynikającej z otrzymanej faktury dokonywana jest na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, dla których jest prowadzony rachunek VAT, albo będzie rozliczana w inny sposób.

Uwaga

Podatnicy, którzy dokonują dostawy oraz nabyć towarów/usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT zobowiązani są posiadać rachunek rozliczeniowy lub imienny rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej otwarty w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, prowadzony w walucie polskiej. Tylko bowiem do rachunków rozliczeniowych bank lub SKOK otwiera rachunek VAT. Podatnicy wykorzystujący w prowadzonej działalności gospodarczej rachunki oszczędnościowe nie mogą płacić, ani przyjmować płatności w systemie split payment.

Zapłaty z zastosowaniem tego mechanizmu należy dokonywać w złotych polskich przy użyciu komunikatu przelewu udostępnionego przez bank lub SKOK, przeznaczonego do dokonywania płatności w mechanizmie podzielonej płatności, w którym podatnik wskazuje:

- 1) kwotę odpowiadającą całości albo części kwoty podatku wynikającej z faktury, która ma zostać zapłaconą w mechanizmie podzielonej płatności,
- 2) kwotę odpowiadającą całości albo części wartości sprzedaży brutto,
- 3) numer faktury, której dotyczy płatność,
- 4) numer, za pomocą którego dostawca towaru lub usługodawca jest zidentyfikowany na potrzeby podatku.

W praktyce zatem podatnik (nabywca) wypełnia jeden dokument, czyli komunikat przelewu, na którym wskazane będą dwie kwoty: kwota wartości sprzedaży brutto oraz kwota podatku. Bank (SKOK) dokona natomiast czynności mających na celu przekazanie na właściwe konta:

- kwoty odpowiadającej kwocie podatku – na rachunek VAT,
- pozostałej kwoty – na rachunek rozliczeniowy w banku albo na rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej.

Warto podkreślić, że podatnik ma możliwość:

- dokonywania jednym komunikatem przelewu zapłaty za więcej niż jedną fakturę, tzw. zbiorczej płatności,

-
- stosowania mechanizmu podzielonej płatności do zaliczek wnoszonych przed wystawieniem faktury.

Z art. 108a ust. 3 pkt 3 obowiązującego od 1 lipca 2024 r. wynika, że w komunikacie przelewu przeznaczonym do dokonywania płatności w mechanizmie podzielonej płatności będzie należało podać numer faktury, w związku z którą dokonywana jest płatność, a w przypadku faktury ustrukturyzowanej – numer identyfikujący tę fakturę w Krajowym Systemie e-Faktur.

W przypadku gdy płatność będzie dotyczyła faktur ustrukturyzowanych nabywca będzie mógł dokonać płatności za kilka wybranych faktur wystawionych dla niego przez jednego dostawcę lub usługodawcę w danym okresie (art. 108a ust. 3b i 3c ustawy).

Środki zgromadzone na rachunku VAT podatnik może wykorzystać na zapłatę:

- kwoty odpowiadającej VAT z faktur otrzymanych od kontrahentów,
- podatku VAT, dodatkowego zobowiązania podatkowego i odsetek za zwłokę od tych należności,
- podatku VAT z tytułu importu i odsetek za zwłokę od tego podatku,
- podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) i podatku dochodowego od osób prawnych (CIT), zaliczek na te podatki, a także odsetek za zwłokę od tych podatków,
- podatku akcyzowego, przedpłat podatku akcyzowego, wpłat dziennych i odsetek za zwłokę od tych płatności,
- należności celnych i odsetek za zwłokę od tych należności,
- składek ZUS,
- podatku VAT przez podatnika, o którym mowa w art. 103 ust. 5a ustawy o VAT, na rzecz płatnika, o którym mowa w art. 17a tej ustawy,
- kwoty odpowiadającej kwocie podatku VAT oraz należności celnych na rzecz przedstawiciela bezpośredniego lub pośredniego w rozumieniu przepisów celnych.

W myśl art. 62b ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 2488) w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2022 r. rachunek VAT może być również obciążony w celu wpłaty należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników, o których mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2023 r. poz. 208 ze zm.) oraz należności z tytułu składek na ubezpieczenie zdrowotne, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 ze zm.), do poboru których obowiązana jest Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

W ramach tzw. pakietu SLIM VAT 3 rozszerzono ww. katalog podatków i należności, jakie mogą być regulowane środkami z rachunku VAT. Podatnik może wykorzystać zgromadzone na rachunku VAT środki na zapłatę:

- podatku od wydobycia niektórych kopalin oraz odsetek za zwłokę w tym podatku,
- podatku od sprzedaży detalicznej oraz odsetek za zwłokę w tym podatku,
- opłaty od środków spożywczych oraz odsetek za zwłokę od tej opłaty,
- zryczałtowanego podatku od wartości sprzedanej produkcji oraz odsetek za zwłokę w tym podatku,
- podatku tonażowego oraz odsetek za zwłokę w tym podatku oraz
- opłaty, o której mowa w art. 92 ust. 11 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151) wraz z odsetkami za zwłokę od tej opłaty (tzw. podatku od małpek).

W przypadku uregulowania należności za więcej niż jedną fakturę komunikat przelewu obejmuje wszystkie faktury wystawione dla podatnika przez jednego dostawcę lub usługodawcę w okresie nie krótszym niż jeden dzień i nie dłuższym niż jeden miesiąc oraz zawiera kwotę odpowiadającą sumie kwot podatku wykazanych w otrzymanych fakturach.

Jeżeli nabywca płaci w systemie MPP należność za więcej niż jedną fakturę wystawioną przez dostawcę w okresie od 1. dnia do końca miesiąca kalendarzowego, w komunikacie przelewu zamiast numerów faktur, których dotyczy płatność, wskazuje się okres, za który dokonywana jest płatność. Natomiast w przypadku zapłaty zaliczek w komunikacie przelewu podatnik w miejsce numeru faktury wpisuje „zaliczka”.

Uwaga

Przepisy dotyczące stosowania mechanizmu podzielonej płatności nie przewidują możliwości zapłaty w innych formach niż przelew (np. zapłaty gotówkowej czy kartą płatniczą).

Zgodnie z art. 108a ust. 1d i ust. 1e ustawy o VAT przepisów w zakresie obowiązkowego zastosowania mechanizmu podzielonej płatności nie stosuje się w przypadku:

- dokonania potrącenia wierzytelności, w zakresie w jakim kwoty należności są potrącane,
- dokonywania płatności kwoty należności wynikającej z faktury dokumentującej transakcje realizowane w wykonaniu umowy o partnerstwie publiczno-prywatnym, o której mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 30), jeżeli podmiot, na rzecz którego dokonywana będzie płatność, na dzień dokonania dostawy będzie partnerem prywatnym, z którym podmiot publiczny zawrze umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym, lub jednoosobową spółką partnera prywatnego albo spółką kapitałową, której jedynymi wspólnikami są partnerzy prywatni, z którą podmiot publiczny zawrze umowę o partnerstwie publiczno-prywatnym.

2. Realizacja przelewu zleconego w systemie podzielonej płatności

Aby zrealizować zlecony przez nabywcę przelew (przy zastosowaniu split payment), bank w pierwszej kolejności obciąży kwotą podatku rachunek VAT nabywcy i uzna tą kwotą jego rachunek rozliczeniowy. Jeżeli natomiast podatnik nie będzie posiadać środków na rachunku VAT, bank obciąży wyłącznie jego rachunek rozliczeniowy i wówczas technicznie cały przelew zostanie dokonany z rachunku rozliczeniowego podatnika.

Przykład

Jan K. zamierza dokonać zapłaty należności z faktury otrzymanej od firmy „Alfa” przy zastosowaniu mechanizmu podzielonej płatności. Na fakturze wskazano wartość netto 20.000 zł i podatek VAT 4.600 zł. Na rachunku VAT podatnika jednak nie ma zgromadzonych środków. Natomiast na jego rachunku rozliczeniowym (firmowym) znajduje się kwota 25.000 zł.

Bank na podstawie komunikatu przelewu, po sprawdzeniu, że na rachunku VAT podatnika nie ma środków, dokona przelewu (w kwocie brutto) wyłącznie z rachunku rozliczeniowego podatnika. Rachunek ten zostanie obciążony kwotą 24.600 zł.

Inaczej będzie w sytuacji, gdy podatnik dokonujący zapłaty przy użyciu mechanizmu split payment ma środki na rachunku VAT, ale będą one niewystarczające do zapłaty wskazanej w komunikacie przelewu wartości.

Przykład

Założmy, że podatnik, o którym mowa w poprzednim przykładzie posiada na rachunku VAT kwotę 1.000 zł. Nie jest to kwota wystarczająca do „pokrycia” całej wskazanej przez niego w komunikacie przelewu wartości podatku, która ma zostać przelana na rachunek VAT kontrahenta. W takim przypadku w celu realizacji przelewu bank obciąży rachunek VAT do wysokości salda na tym rachunku (czyli 1.000 zł), natomiast pozostałą kwotę przekaże z rachunku rozliczeniowego podatnika.

Dopiero wówczas, gdy na rachunku rozliczeniowym podatnika nie ma środków wystarczających na zapłatę kwoty odpowiadającej wartości sprzedaży brutto wskazanej w komunikacie przelewu, bank nie zrealizuje przelewu.

W przypadku gdy podatnik chce dokonać podzielonej płatności na rzecz kontrahenta, który nie posiada rachunku VAT, bank nie zrealizuje takiego przelewu. Środki wrócą w takim przypadku na rachunek podatnika. Natomiast inaczej będzie gdy podatnik pomyli się wpisując niewłaściwe kwoty w komunikacie przelewu. Banki nie są obowiązane do sprawdzania prawidłowości obliczenia kwoty podatku VAT wskazanej w komunikacie przelewu, a także nie mają możliwości weryfikacji wskazanych przez podatnika kwot. Zatem w sytuacji pomyłki w kwocie przelew zostanie zrealizowany według danych wskazanych w komunikacie przelewu.

3. Dokumentowanie transakcji podlegających obowiązkowemu MPP

Zgodnie z art. 106e ust. 1 pkt 18a ustawy o VAT na fakturze objętej obowiązkiem stosowania mechanizmu podzielonej płatności podatnik zobowiązany jest umieścić specjalną adnotację w postaci zapisu „mechanizm podzielonej płatności”. Obowiązek zamieszczania takiej informacji dotyczy wyłącznie faktur, w których wartość brutto przekracza 15.000 zł (lub jej równowartość wyrażoną w walucie obcej), dokumentujących nabycie towarów i usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy.

Przykład

W dniu 6 lutego 2024 r. podatnik otrzymał fakturę potwierdzającą zakup towarów na łączną wartość brutto: 30.000 zł, przy czym jedna pozycja z faktury obejmuje zakup towarów wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT na wartość brutto 2.000 zł. Faktura ta powinna mieć oznaczenie „mechanizm podzielonej płatności”. Wyznacznikiem do oznaczenia faktury jest jej wartość brutto oraz fakt, że dokumentuje ona sprzedaż towarów wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT.

Warto podkreślić, że w tej sytuacji nabywca nie jest obowiązany dokonać zapłaty w mechanizmie podzielonej płatności całej należności wynikającej z faktury. Obowiązek uregulowania należności w tym mechanizmie dotyczy bowiem wyłącznie kwoty z tytułu nabycia towarów lub usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy.

4. Korzyści wynikające z zastosowania split payment

Brak dodatkowego zobowiązania podatkowego

Zgodnie z art. 108c ust. 1 ustawy o VAT, do wysokości kwoty odpowiadającej kwocie podatku wynikającej z otrzymanej faktury, zapłaconej z zastosowaniem mechanizmu podzielonej

płatności, w tym również w przypadku gdy kwota ta została zapłacona z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności przez podatnika innego niż wskazany na fakturze przepisów art. 112b ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1 i ust. 2a oraz art. 112c nie stosuje się.

Wyłączenie zapłaty podwyższonych odsetek za zwłokę

Zapłata podatku VAT z użyciem mechanizmu split payment może zabezpieczyć podatnika także przed obowiązkiem zapłaty podwyższonych odsetek za zwłokę.

Nie stosuje się podwyższonej stawki odsetek za zwłokę (150%) do zaległości w podatku powstałej za okres rozliczeniowy, za który podatnik w złożonej deklaracji podatkowej wykazał kwotę podatku naliczonego, której co najmniej 95% wynika z otrzymanych przez podatnika faktur, zapłaconych z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności. Przy czym podwyższone odsetki stosuje się, jeżeli zaległość podatkowa przekroczyła dwukrotność kwoty podatku naliczonego wykazanej w złożonej deklaracji podatkowej.

Możliwość obniżenia kwoty zobowiązania podatkowego – tzw. skonto

Ustawodawca wprowadził możliwość obniżenia kwoty zobowiązania podatkowego w podatku VAT, jeżeli podatnik dokona zapłaty całości zobowiązania jednorazowo z rachunku VAT przed terminem jego zapłaty. Kwota o jaką można zmniejszyć zobowiązanie podatkowe uzależniona jest m.in. od wysokości zobowiązania podlegającego wpłacie oraz od daty wcześniejszej zapłaty i wyliczana jest według wzoru wynikającego z art. 108d ust. 1 ustawy o VAT, tj.:

$$S = Z \times r \times \frac{n}{360}$$

gdzie poszczególne symbole oznaczają:

S – kwotę, o którą obniża się kwotę zobowiązania podatkowego z tytułu podatku,

Z – kwotę zobowiązania podatkowego z tytułu podatku wynikającą z deklaracji podatkowej przed obniżeniem tego zobowiązania,

r – stopę referencyjną Narodowego Banku Polskiego obowiązującą na dwa dni robocze przed dniem zapłaty podatku,

n – liczbę dni od dnia, w którym obciążono rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, dla których jest prowadzony rachunek VAT, z wyłączeniem tego dnia, do dnia, w którym upływa termin zapłaty podatku, włącznie z tym dniem.

Kwotę, o którą obniża się kwotę zobowiązania podatkowego z tytułu podatku, zaokrągla się do pełnych złotych. Do zaokrąglenia kwoty, o którą obniża się kwotę zobowiązania podatkowego z tytułu podatku, stosuje się przepis art. 63 § 1 Ordynacji podatkowej, czyli zaokrągla się ją do pełnych złotych w ten sposób, że końcówki kwot wynoszące mniej niż 50 groszy pomijają się, a końcówki kwot wynoszące 50 i więcej groszy podwyższa się do pełnych złotych.

Zwrot VAT na rachunek VAT w terminie 25 dni

Zgodnie z art. 87 ust. 6a ustawy o VAT na wniosek podatnika, złożony wraz z deklaracją podatkową, urząd skarbowy jest obowiązany dokonać zwrotu różnicy podatku na rachunek VAT podatnika w terminie 25 dni, licząc od dnia złożenia rozliczenia.

Uwaga

Termin 25-dniowy na dokonanie zwrotu na rachunek VAT jest terminem maksymalnym, który nie może być przedłużony przez naczelnika urzędu skarbowego.

Jednocześnie należy podkreślić, iż zwrot różnicy podatku na rachunek VAT nie jest uzależniony od tego, czy faktury, z których wynika wykazany podatek naliczony, zostały zapłacone z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności (MPP), czy też nie. Podatnik, który nie dokonał płatności z zastosowaniem MPP w danym okresie rozliczeniowym ma również prawo do wystąpienia o zwrot różnicy podatku na rachunek VAT.

5. Odpowiedzi na pytania

5.1. Obowiązek specjalnego oznaczania faktur

Czy w przypadku gdy podatnik wystawi fakturę potwierdzającą m.in. sprzedaż towarów wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT na łączną wartość brutto 40.000 zł, gdzie kwota należności za towar wymieniony w tym załączniku wynosi 13.000 zł, na fakturze tej powinien umieścić zapis: „mechanizm podzielonej płatności”?

W opisanej sytuacji sprzedawca zobowiązany będzie do oznaczenia faktury wyrazami: „mechanizm podzielonej płatności”. Powodem zastosowania takiego oznaczenia faktury jest jej wartość brutto oraz fakt, że dokumentuje ona sprzedaż towarów wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT. Warto przy tym pamiętać, że w takich sytuacjach nabywca nie będzie zobowiązany dokonać zapłaty w mechanizmie podzielonej płatności całej należności wynikającej faktury. Obowiązek zastosowania mechanizmu podzielonej płatności będzie dotyczył kwoty równej kwocie podatku z tej konkretnej pozycji faktury (towaru z załącznika nr 15). Nie wyklucza to oczywiście możliwości uregulowania w podzielonej płatności całej należności z takiej faktury.

5.2. Nabycie towarów przez podatnika zwolnionego z VAT

Podatnik zwolniony z VAT nabywa od kontrahentów zarejestrowanych jako podatnicy VAT czynni usługi budowlane wymienione w załączniku nr 15 do ustawy o VAT. Czy w związku z tym zobowiązany jest regulować należności za pomocą split payment?

Zgodnie z art. 108a ust. 1a przy dokonywaniu płatności za nabyte towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy, udokumentowane fakturą, w której kwota należności ogółem przekracza kwotę 15.000 zł lub jej równowartość wyrażoną w walucie obcej, podatnicy zobowiązani są zastosować mechanizm podzielonej płatności. W ww. przepisie mowa jest o podatnikach, bez dodatkowego wskazania, czy ustawodawca objął dyspozycją tego przepisu tylko podatników VAT czynnych, czy również zwolnionych z VAT.

W związku z powyższym, jeżeli podatnik zwolniony z VAT otrzyma od kontrahentów zarejestrowanych jako podatnicy VAT czynni fakturę oznaczoną wyrazami „mechanizm podzielonej płatności”, potwierdzającą świadczenie usług budowlanych wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT, to będzie zobligowany do uregulowania należności przy pomocy split payment. Przy czym należy podkreślić, że dotyczy to faktur, których wartość brutto będzie przekraczać 15.000 zł (lub równowartość tej kwoty wyrażoną w walucie obcej). Podatnicy, którzy dokonują nabyć towarów lub usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT muszą posiadać rachunek rozliczeniowy lub imienny rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej w walucie polskiej otwarty w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Tylko bowiem do rachunków rozliczenio-

wych bank lub SKOK otwiera rachunek VAT, za pomocą którego dokonywane są płatności w mechanizmie podzielonej płatności.

5.3. Dodatkowe zobowiązanie podatkowe za błędnie wystawioną fakturę

Czy w przypadku gdy podatnik – mimo ustawowego obowiązku – wystawi fakturę na łączną wartość brutto 40.000 zł, nie oznaczając jej wyrazami „mechanizm podzielonej płatności”, narażony będzie na dodatkowe zobowiązanie podatkowe?

Faktury – które dotyczą dostaw towarów i usług wymienionych w załączniku nr 15 i w których kwota należności ogółem przekracza kwotę 15.000 zł – powinny być oznaczane wyrazami „mechanizm podzielonej płatności”.

Podkreślenia wymaga fakt, iż niezależnie od oznaczenia faktury przez sprzedawcę to nabywca ma obowiązek sprawdzenia, czy w konkretnym przypadku nie zachodzi obowiązek zastosowania mechanizmu podzielonej płatności do całej faktury, czy też jej części poprzez weryfikację nazwy (rodzaju) towaru lub usługi wskazanych na otrzymanej fakturze oraz kwoty należności.

Jeżeli podatnik wystawi fakturę bez specjalnego oznaczenia „mechanizm podzielonej płatności” naczelnik urzędu skarbowego lub naczelnik urzędu celno-skarbowego ustali dodatkowe zobowiązanie podatkowe w wysokości 30% kwoty podatku przypadającej na dostawę towarów lub świadczenie usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT wykazanej na tej fakturze. Nawet jeżeli dana faktura (tj. bez specjalnego oznaczenia) o wartości brutto przekraczającej 15.000 zł zawierać będzie jedną pozycję dokumentującą nabycie towarów i usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT (np. o wartości 3.000 zł) sankcja zostanie nałożona na podatnika. Pamiętać jednak należy, że sankcja będzie naliczana wyłącznie od wartości kwoty podatku należnego z tytułu tej konkretnej pozycji.

Podatnik (wystawca faktury) może uniknąć ww. sankcji pod warunkiem, że nabywca ureguluje w mechanizmie podzielonej płatności kwotę odpowiadającą kwocie podatku przypadającą na dostawę towarów lub świadczenie usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT.

5.4. Konsekwencje oznaczenia faktury wyrazami „mechanizm podzielonej płatności”

Czy nabywcy towaru lub usługi (podatnikowi VAT czynnemu), który otrzyma fakturę z napisem „mechanizm podzielonej płatności”, na której zgodnie z ustawą VAT taki zapis nie musiał się znaleźć (np. nabywcy samochodu), grożą konsekwencje podatkowe, jeżeli zapłaci za tę fakturę z pominięciem split payment?

Obowiązkowy mechanizm podzielonej płatności obejmuje tylko faktury dokumentujące towary i usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy o VAT, których kwota należności ogółem przekracza 15.000 zł. W przypadku obowiązku stosowania mechanizmu podzielonej płatności na fakturze zgodnie z przepisami ustawy o VAT (art. 106e ust. 1 pkt 18a) powinny być zamieszczone wyrazy „mechanizm podzielonej płatności”.

Zatem tylko faktury – które dotyczą dostawy towarów i usług wymienionych w załączniku nr 15 i w których kwota należności ogółem przekracza kwotę 15.000 zł – powinny być tak oznaczane.

Należy zwrócić uwagę, że ustawodawca wskazał w art. 106e ustawy o VAT, które elementy obowiązkowo należy zamieścić na fakturze, ale podatnik może oprócz tych elementów podać w niej również inne informacje.

Podkreślenia wymaga fakt, iż niezależnie od oznaczenia faktury przez sprzedawcę to nabywca będzie miał obowiązek sprawdzenia, czy w konkretnym przypadku nie zachodzi obowiązek zastosowania mechanizmu podzielonej płatności do całej faktury, czy też jej części poprzez weryfikację nazwy (rodzaju) towaru lub usługi wskazanych na otrzymanej fakturze oraz kwoty należności.

W przypadku, gdy na fakturze – mimo braku takiego obowiązku – zostaną umieszczone wyrazy „mechanizm podzielonej płatności”, nabywca może, ale nie musi dokonać płatności przy zastosowaniu tego mechanizmu.

Sankcje, jakie zostały przewidziane w ustawie o VAT w stosunku do nabywcy dotyczą sytuacji, gdy, mimo ciężącego na nim obowiązku uregulowania kwoty podatku VAT wykazanej na fakturze w mechanizmie podzielonej płatności, ureguje tę kwotę w inny sposób.

Zatem nabywca, który otrzyma fakturę oznaczoną wyrazami „mechanizm podzielonej płatności”, na której zgodnie z ustawą VAT taki zapis nie musiał się znaleźć płacąc za tę fakturę z pominięciem tego mechanizmu, nie poniesie z tego tytułu żadnych konsekwencji podatkowych.

5.5. Kiedy można dokonywać przelewów zbiorczych w ramach MPP?

Sprzedajemy na rzecz kontrahentów krajowych towary z załącznika nr 15 do ustawy o VAT – objęte obowiązkowym mechanizmem podzielonej płatności. Zdarza się, że wystawiamy faktury korygujące powyższą sprzedaż (in minus). Czy faktury korygujące wystawiane na rzecz czynnego podatnika VAT, w których kwoty netto są wyrażone w walucie obcej (EUR), a kwota podatku należnego jest przeliczona po właściwym kursie i wyrażona w PLN, mogą być zapłacone dwoma zbiorczymi przelewami w mechanizmie podzielonej płatności (tj. jeden na sumę wartości netto w EUR, a drugi na sumę wartości VAT w PLN)?

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić, że przepisy dotyczące zasad stosowania mechanizmu podzielonej płatności odnoszą się do wszystkich wystawianych przez podatników faktur, w tym również do faktur korygujących. Przykładowo Dyrektor KIS w interpretacji indywidualnej z dnia 2 października 2020 r., nr 0114-KDIP1-1.4012.234.2020.2.IZ stwierdził, że: „(...) w sytuacji, gdy Wnioskodawca otrzyma fakturę korygującą zmniejszającą podstawę opodatkowania u kontrahenta, której kwota ogółem przekracza 15.000 zł i faktura korygująca dokumentuje sprzedaż towarów/usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy, Wnioskodawca powinien otrzymać od kontrahenta zwrot wartości podatku VAT na rachunek VAT Wnioskodawcy z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności (...).” Z kolei jeżeli: „(...) Wnioskodawca **otrzyma fakturę korygującą obniżającą podstawę opodatkowania u kontrahenta, której kwota ogółem nie przekracza 15.000 zł i faktura korygująca dokumentuje sprzedaż towarów/usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy, kontrahent Wnioskodawcy nie jest zobowiązany do zwrotu wartości podatku VAT na rachunek VAT Wnioskodawcy z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności** (podkreślenie auterek) (...)”.

Ponadto MF w objaśnieniach podatkowych z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie mechanizmu podzielonej płatności podkreśliło także, że nie jest możliwe dokonanie zapłaty na rachunek VAT w walucie obcej. Należy mieć na uwadze, że umówienie się na zapłatę należ-

ności w walucie innej niż złoty nie zwalnia z obowiązku stosowania obligatoryjnego MPP. Jednakże w **przypadku transakcji walutowych, dotyczących towarów lub usług objętych obligatoryjnym MPP** należy dokonać dwóch płatności:

- kwoty odpowiadającej kwocie VAT za pomocą komunikatu przelewu na rachunek VAT w złotychkach (według kwoty VAT wskazanej w złotychkach na fakturze – zgodnie z art. 106e ust. 11 ustawy o VAT),
- kwoty netto – **odrębnym przelewem w obcej walucie (lub można ją rozliczyć w inny sposób).**

Zdaniem autorek tego rodzaju płatności mogą być również dokonywane dobrowolnie i stosowane w przypadku faktur korygujących *in minus* powodujących zwrot całości albo części zapłaty. Tym bardziej, że z art. 62b ust. 2 pkt 1 lit. b) ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 2488 ze zm.) wynika, że rachunek VAT może być obciążony wyłącznie w celu dokonania zwrotu kwoty odpowiadającej kwocie podatku VAT w przypadkach, o których mowa w art. 29a ust. 10 pkt 1–3 i ust. 14 ustawy o VAT wynikającego z wystawionej przez podatnika faktury korygującej, na rachunek VAT nabywcy towarów lub usług – przy użyciu komunikatu przelewu. Dodatkowo ustawodawca w art. 108a ust. 4 ustawy o VAT wyraźnie wskazuje, że w przypadkach określonych w art. 29a ust. 10 pkt 1–3 i ust. 14 ustawy o VAT zwrot całości albo części zapłaty może być dokonywany przy użyciu komunikatu przelewu, w którym podatnik (wystawca faktury korygującej *in minus*) w miejsce informacji, o której mowa w art. 108a ust. 3 pkt 4 ustawy o VAT wskazuje numer, za pomocą którego nabywca towaru lub usługobiorca jest zidentyfikowany na potrzeby podatku.

Z treści pytania wynika, że podatnik ma wątpliwości dotyczące dokonywania przelewów zbiorczych po wystawieniu faktur korygujących *in minus*. Kwestia przelewów zbiorczych została uregulowana w art. 108a ust. 3a ustawy o VAT, z którego wynika, że podatnicy mają możliwość dokonywania jednym komunikatem przelewu zapłaty za więcej niż jedną fakturę. **W takim przypadku komunikat przelewu musi obejmować wszystkie faktury wystawione dla podatnika w danym okresie od jednego dostawcy i zawierać całą kwotę podatku VAT wykazanego na tych fakturach.** Okres ten nie może być krótszy niż jeden dzień i dłuższy niż jeden miesiąc. Przez miesiąc w tym przypadku należy rozumieć miesiąc kalendarzowy. W takiej sytuacji podatnik w komunikacie przelewu nie wskazuje numeru konkretnej faktury płaconej w mechanizmie podzielonej płatności, natomiast wskazuje okres, za który dokonuje płatności.

Zdaniem Dyrektora KIS w ww. interpretacji indywidualnej z dnia 2 października 2020 r. „(...) **To podatnik, nabywca towarów i usług podejmuje decyzję, czy za faktury wystawione przez kontrahenta w danym okresie dokona zapłaty jednym komunikatem przelewu – płatności zbiorczej, czy też nie. Z literalnego brzmienia art. 108a ust. 3a ustawy wynika, że nabywca towarów/usług może dokonać zbiorczej, a więc jednej płatności za wszystkie faktury wystawione przez kontrahenta w danym okresie** (podkreślenie autorek). (...) *Zatem, w sytuacji, gdy Wnioskodawca po dokonaniu zbiorczej płatności za faktury wystawione przez kontrahenta w okresie nie krótszym niż jeden dzień i nie dłuższym niż jeden miesiąc, otrzyma od kontrahenta kolejne faktury wystawione w danym okresie, podatnik nie ma możliwości dokonania płatności kolejnym zbiorczym przelewem, na zasadach określonych w art. 108a ust. 3 i 3b ustawy. Oznacza to więc, że każda z faktur, którą Wnioskodawca otrzyma od kontrahenta, po dokonaniu zbiorczej płatności za dany okres, mimo, że faktury te zostały wystawione w okresie, którego dotyczyła już dokonana płatność zbiorcza, powinny być rozliczone przez Wnioskodawcę odrębnie. (...).*”

Ustawodawca nie zabrania zatem stosowania zbiorczych płatności w MPP w sytuacji zwrotu kwoty z faktury korygującej *in minus*.

Powyższe dotyczy również faktur korygujących *in minus* wystawionych w walucie obcej na rzecz polskiego kontrahenta. W takiej jednak sytuacji – zdaniem autorek – podatnik powinien dokonać dwóch płatności:

- łącznej kwoty odpowiadającej kwocie VAT za pomocą komunikatu przelewu na rachunek VAT w złotych,
- łącznej kwoty netto – odrębnym przelewem w obcej walucie (lub może ją rozliczyć w inny sposób).

5.6. Regulowanie należności w MPP

Jestem czynnym podatnikiem VAT. Otrzymałam fakturę o wartości brutto 30.000 zł z adnotacją „mechanizm podzielonej płatności”. Tylko jedna pozycja z faktury dotyczy towarów z załącznika nr 15 do ustawy o VAT. Czy w takiej sytuacji należy dokonać płatności w mechanizmie podzielonej płatności całej należności wynikającej z faktury czy tylko w części dotyczącej jednej konkretnej pozycji objętej załącznikiem nr 15?

W myśl art. 108a ust. 2 ustawy o VAT, zastosowanie mechanizmu podzielonej płatności polega na tym, że:

- 1) zapłata kwoty odpowiadającej całości albo części kwoty podatku wynikającej z otrzymanej faktury jest dokonywana na rachunek VAT, natomiast
- 2) zapłata całości albo części kwoty odpowiadającej wartości sprzedaży netto wynikającej z otrzymanej faktury dokonywana jest na rachunek bankowy albo rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, dla których jest prowadzony rachunek VAT, albo jest rozliczana w inny sposób.

Zapłaty z zastosowaniem tego mechanizmu należy dokonywać w złotych polskich przy użyciu komunikatu przelewu udostępnionego przez bank lub SKOK, przeznaczonego do dokonywania płatności w mechanizmie podzielonej płatności.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o VAT mechanizm podzielonej płatności funkcjonuje w wersji dobrowolnej i obligatoryjnej. Podatnicy, którzy otrzymali fakturę z wykazaną kwotą podatku, przy dokonywaniu płatności kwoty należności wynikającej z tej faktury mogą zastosować mechanizm podzielonej płatności. Natomiast przy dokonywaniu płatności za nabyte towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy, udokumentowane fakturą, w której kwota należności ogółem przekracza kwotę 15.000 zł lub jej równowartość wyrażoną w walucie obcej, podatnicy są już obowiązani zastosować mechanizm podzielonej płatności. Do przeliczania na złote kwot wyrażonych w walucie obcej stosuje się zasady przeliczania kwot stosowane w celu określenia podstawy opodatkowania. Tak wynika z art. 108a ust. 1 i 1a ustawy o VAT.

Jeżeli transakcja objęta jest obowiązkowym MPP, sprzedawca musi umieścić na fakturze wyrazy „mechanizm podzielonej płatności” oraz przyjąć płatność należności wynikającą z tej faktury z zastosowaniem MPP (art. 106e ust. 1 pkt 18a i art. 108a ust. 1b ustawy o VAT). Należy jednak podkreślić, że nawet przy braku tego oznaczenia na fakturze nabywca musi dokonać płatności z zastosowaniem MPP, jeżeli spełnione są ww. warunki.

Odnosząc się do wątpliwości podatnika warto mieć na uwadze wyjaśnienia MF zawarte w objaśnieniach podatkowych z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie mechanizmu podzielonej płatności. Jak podkreślono bowiem obowiązek uregulowania należności w mechanizmie po-

dzielonej płatności dotyczy wyłącznie kwoty odpowiadającej kwocie VAT wynikającej z nabycia towarów i usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT. W objaśnieniach tych czytamy m.in.:

„(...) W przypadku, gdy faktura o wartości brutto powyżej 15.000 zł będzie zawierała chociaż jedną pozycję (przykładowo na kwotę 3.000 zł netto + 690 zł VAT) objętą załącznikiem nr 15, wówczas obowiązek zastosowania mechanizmu podzielonej płatności będzie dotyczył kwoty równej kwocie podatku z tej konkretnej pozycji, a więc kwoty równej 690 zł. Nie wyklucza to oczywiście możliwości uregulowania w mechanizmie podzielonej płatności części należności ponad tą objętą obowiązkiem lub całej należności z takiej faktury (...).”

Podobne stanowisko zostało zaprezentowane w pytaniach i odpowiedziach dotyczących mechanizmu podzielonej płatności (znajdujących się na stronie internetowej <https://www.podatki.gov.pl/vat/bezpieczna-transakcja/mechanizm-podzielonej-platnosci-mpp/q-a-mpp/>). Na pytanie: Co w sytuacji, jeśli tylko jedna pozycja z faktury będzie objęta obowiązkowym mechanizmem podzielonej płatności? udzielono odpowiedzi:

„(...) Wówczas nabywca może zdecydować, czy dobrowolnie ureguje całą należność z zastosowaniem MPP, czy też tylko tę jedną pozycję objętą obowiązkowym MPP (...).”

Jeżeli faktura opiewa na łączną wartość brutto 30.000 zł i potwierdza nabycie towarów/usług wymienionych w załączniku nr 15 oraz innych towarów i usług niewymienionych w tym załączniku, to wówczas obowiązek zapłaty należności w MPP dotyczy wyłącznie kwoty równej kwocie podatku dotyczącej towarów/usług z załącznika nr 15 do ustawy o VAT. Przy czym nabywca ma możliwość uregulowania w podzielonej płatności całej należności z takiej faktury.

5.7. Zapłata w MPP przy wynajmie samochodu

Co miesiąc otrzymujemy faktury z oznaczeniem MPP. Faktury te są wystawiane na kwotę przekraczającą 15.000 zł i dotyczą najmu długoterminowego samochodu. Czy w związku z tym mamy obowiązek dokonania płatności w mechanizmie podzielonej płatności?

Nabywca towarów/usług obligatoryjnie stosuje MPP, jeżeli łącznie spełnione są następujące warunki:

- transakcja dotyczy towarów lub usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy o VAT (nawet jeżeli jedna pozycja na fakturze dotyczy towarów lub usług wrażliwych określonych w tym załączniku),
- kwota należności brutto wykazana na fakturze dokumentującej dostawę towarów lub świadczenie usług przekracza 15.000 zł lub jej równowartość wyrażoną w walucie obcej,
- jest dokonywana na rzecz podatnika.

Pamiętać należy, że nabywca dokonując płatności za nabyte towary/usługi, których sprzedaż udokumentowana jest fakturą powinien w pierwszej kolejności ustalić, czy ma obowiązek zastosować MPP, kierując się kryteriami kwotowymi i przedmiotowymi dostawy.

W sytuacji opisanej w pytaniu dokonana transakcja nie spełnia wszystkich wymogów obligatoryjnego stosowania MPP. Wynajem samochodów nie mieści się bowiem wśród usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy, co oznacza, że nawet jeśli kwota należności brutto na fakturze przekracza 15.000 zł, to podatnik (nabywca) nie ma obowiązku zastosowania MPP przy regulowaniu należności za tę usługę.

Jeżeli dana transakcja nie spełnia warunków dla zastosowania obowiązkowego MPP (np. wartość faktury jest poniżej 15.000 zł lub nie dotyczy ona towarów/usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy), to transakcja taka podlega rozliczaniu na ogólnych zasadach. W zakresie takich transakcji nabywca może ale nie musi zastosować mechanizmu podzielonej płatności. Dotyczy to oczywiście faktur z wykazaną kwotą podatku VAT.

Oznaczenie MPP na fakturze jest dla nabywcy informacją, że dana faktura powinna zostać zapłacona w ramach podzielonej płatności. W praktyce zdarza się, że sprzedawcy towarów i usług podlegających opodatkowaniu VAT wszystkie dokonywane transakcje dokumentują fakturami oznaczonymi „mechanizm podzielonej płatności”, niezależnie od tego, czy w świetle obowiązujących przepisów transakcje te podlegają obowiązkowemu MPP, czy też nie. Nie jest jednak sankcjonowane umieszczenie na fakturze adnotacji „mechanizm podzielonej płatności” mimo braku takiego obowiązku. Nawet jeśli nabywca otrzyma taką fakturę to nie ma obowiązku uregulowania jej w MPP.

Reasumując, w opisywanej sytuacji podatnik (nabywca), który otrzymuje faktury z oznaczeniem MPP dokumentujące transakcję, która nie podlega obowiązkowemu mechanizmowi podzielonej płatności, nie ma obowiązku regulowania jej w MPP. Może on jednak dobrowolnie dokonać zapłaty z zastosowaniem tego mechanizmu.

5.8. Faktura w walucie obcej a uregulowanie należności w MPP

Jak należy prawidłowo uregulować płatność w mechanizmie podzielonej płatności za fakturę wystawioną przez polskiego kontrahenta w walucie obcej, w której podatek VAT został wykazany w złotych polskich?

Przy transakcjach zawartych między polskimi przedsiębiorcami, udokumentowanych fakturami wystawionymi w walucie obcej nie dochodzi do zwolnienia z obowiązku stosowania obowiązkowego MPP. Nabywca nie ma jednak możliwości dokonania zapłaty na rachunek VAT należności w walutach obcych. W objaśnieniach podatkowych MF z dnia 23 grudnia 2019 r. w sprawie mechanizmu podzielonej płatności wyjaśniono, że w przypadku transakcji walutowych, dotyczących towarów lub usług objętych obowiązkowym MPP należy dokonać dwóch płatności:

- **kwoty odpowiadającej kwocie VAT (wskazanej na fakturze w złotych polskich) za pomocą komunikatu przelewu na rachunek VAT,**
- **kwoty netto, która powinna zostać opłacona odrębnym przelewem w obcej walucie (lub może być rozliczona w inny sposób).**

W ww. objaśnieniach zwrócono także uwagę, że jeżeli wartość brutto faktury wskazana jest w walucie obcej, to dla ustalenia czy wartość brutto tej faktury przekracza limit wskazany do stosowania obowiązkowego mechanizmu podzielonej płatności, należy stosować kursy walut zgodnie z zasadami przyjętymi w ustawie o VAT. Podobnie uznał Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej w interpretacji indywidualnej z dnia 27 kwietnia 2023 r., nr 0114-KDIP1-1.4012.105.2018.10.S.RR.

Reasumując, w opisywanej sytuacji podatnik zobowiązany jest dokonać zapłaty kontrahentowi kwoty odpowiadającej kwocie VAT wskazanej w złotych polskich na fakturze za pomocą komunikatu przelewu na rachunek VAT. Z kolei kwotę netto należy uregulować odrębnym przelewem w obcej walucie (lub rozliczyć w inny sposób).